

**Wymagania edukacyjne z geografii w klasie czwartej Technikum Nr 4: Oblicza geografii 2; Oblicza geografii 3 – zakres rozszerzony;
mgr Renata Michalska**

Poziom wymagań / Stopnie szkolne						
Nr lekcji	Temat lekcji	konieczny [1]	podstawowy [1 + 2]	rozszerzający [1 + 2 + 3]	dopelniający [1 + 2 + 3 + 4]	wykraczający poza treści wymagań podstawy programowej
		dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
I. PRZEMYSŁ						
1.	Lekcja organizacyjna					
2.	Bilans energetyczny świata	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia podział źródeł energii podaje przykłady zastosowań surowców energetycznych wymienia największych producentów wybranych surowców energetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje wykorzystanie odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii charakteryzuje zmiany w bilansie energetycznym świata wskazuje ośrodki wydobycia surowców energetycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rozmieszczenie i wielkość wydobycia wybranych surowców energetycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych charakteryzuje kierunki eksportu i importu surowców energetycznych na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie ropy naftowej dla gospodarki energetycznej państw oraz dla handlu międzynarodowego 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje dysproporcje w rozmieszczeniu rejonów produkcji i konsumpcji surowców energetycznych oraz konsekwencje tych dysproporcji
3.	Produkcja energii elektrycznej	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje głównych producentów energii elektrycznej na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje znaczenie energii elektrycznej dla gospodarki i życia codziennego charakteryzuje zmiany w strukturze zużycia energii następujące wraz z rozwojem gospodarczym państw świata 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania źródeł produkcji energii elektrycznej omawia zmiany wielkości produkcji energii elektrycznej na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek pomiędzy warunkami przyrodniczymi a strukturą produkcji energii elektrycznej w danym państwie opisuje aktualne tendencje i kierunki w energetyce świata 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia skutki rosnącego zużycia energii elektrycznej oraz uzasadnia konieczność pozyskiwania jej nowych źródeł
4.	Typy elektrowni	<ul style="list-style-type: none"> wymienia typy elektrowni wskazuje największe hydroelektrownie oraz elektrownie atomowe na mapie świata 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje różne typy elektrowni przedstawia udział energii elektrycznej pochodzącej z różnych elektrowni w wybranych krajach na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia wady i zalety różnych typów elektrowni wyjaśnia rolę i znaczenie energetyki alternatywnej wyjaśnia, dlaczego energetyka alternatywna rozwija się w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek pomiędzy warunkami przyrodniczymi a lokalizacją różnych typów elektrowni podaje przyczyny i skutki rozwoju energetyki atomowej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje możliwości wykorzystywania wykorzystania alternatywnych źródeł energii w wybranych krajach świata
5.	Obszary koncentracji przemysłu i procesy jego restrukturyzacji	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje okręgów przemysłowych wskazuje na mapie przykłady okręgów przemysłowych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia czynniki przestrzennej koncentracji przemysłu charakteryzuje rozmieszczenie i rozwój obszarów koncentracji przemysłu na wybranych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje etapy rozwoju okręgu przemysłowego wykazuje skutki restrukturyzacji przemysłu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między restrukturyzacją przemysłu a rozwojem okręgów przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia tendencje zmian w rozwoju i rozmieszczeniu okręgów przemysłowych na świecie

6.	Przemysł zaawansowanej technologii	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki lokalizacji przemysłu high-tech wskazuje największe ośrodki przemysłu high-tech na podstawie mapy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje czynniki lokalizacji zakładów przemysłu zaawansowanej technologii przedstawia znaczenie przemysłu high-tech omawia rozmieszczenie wybranych technopolii na świecie charakteryzuje wybrane technopolie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy przemysłu zaawansowanej technologii omawia formy organizacji przestrzennej przemysłu high-tech 	<ul style="list-style-type: none"> podaje korzyści związane z tworzeniem i funkcjonowaniem parków technologicznych analizuje znaczenie przemysłu high-tech 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ przemysłu zaawansowanej technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia
----	------------------------------------	--	--	---	--	---

7/8. Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału *Przemysł*

II USŁUGI

9.	Znaczenie usług we współczesnym świecie	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje usługi podaje przykłady usług podstawowych i wyspecjalizowanych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje znaczenie usług materialnych i niematerialnych wymienia sekcje usługowe wg PKD 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje etapy rozwoju usług wykazuje znaczenie usług dla gospodarki państw 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje udział usług w strukturze zatrudnienia w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje znaczenie usług wyspecjalizowanych dla rozwoju społeczno-gospodarczego państw
10.	Podział i rola komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia podział komunikacji wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transport, łączność, terminal</i> 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia uwarunkowania rozwoju komunikacji przedstawia rolę komunikacji w gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje dynamikę wzrostu zapotrzebowania na usługi transportowe i łącznościowe na poszczególnych etapach rozwoju 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ postępu cywilizacyjnego na wzrost popytu na usługi komunikacyjne na podstawie dostępnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia rolę nowoczesnych usług komunikacyjnych w działalności gospodarczej państw
11.	Transport lądowy na świecie	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia kryteria podziału transportu wymienia czynniki przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne warunkujące rozwój sieci transportowej wskazuje na mapie kraje o dużej gęstości sieci drogowej i kolejowej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje czynniki warunkujące rozwój sieci transportowej omawia gęstość sieci dróg na świecie na podstawie mapy tematycznej charakteryzuje gęstość sieci kolejowej na świecie na podstawie mapy tematycznej wymienia najdłuższe rurociągi i gazociągi na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wielkość i rodzaje ładunków przewożonych różnymi rodzajami transportu lądowego w wybranych krajach określa rolę transportu przesyłowego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wady i zalety transportu samochodowego kolejowego i przesyłowego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany znaczenia transportu kolejowego na świecie
12.	Żegluga i transport lotniczy na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie największe porty morski na świecie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tania bandera, żegluga kabotażowa</i> wymienia największe porty lotnicze pod względem liczby 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny, dla których armatorzy rejestrują statki w krajach taniej bandery wskazuje na mapie najważniejsze szlaki żeglugi śródlądowej na poszczególnych kontynentach charakteryzuje uwarunkowania rozwoju transportu lotniczego 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje wielkość przeładunku i strukturę towarów przeładowywanych w największych portach świat na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych omawia znaczenie transportu lotniczego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wady i zalety transportu wodnego i lotniczego przedstawia rolę kanałów w skracaniu dróg morskich wyjaśnia, dlaczego rola żeglugi śródlądowej w wielu krajach jest coraz mniejsza 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zmiany znaczenia poszczególnych rodzajów transportu wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym określa wpływ światowego kryzysu ekonomicznego na natężenie oraz kierunki ruchu pasażerów i towarów na podstawie dostępnych źródeł

		<ul style="list-style-type: none"> wymienia największe porty lotnicze pod względem liczby odprawianych pasażerów na świecie i wskazuje je na mapie 		<ul style="list-style-type: none"> opisuje sieć transportu śródlądowego na świecie na podstawie mapy tematycznej 		
13.	Rola i znaczenie łączności na świecie	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady wykorzystania nowoczesnych usług telekomunikacyjnych w życiu codziennym wymienia przyczyny spadku znaczenia usług pocztowych 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady dużego wpływu łączności na współczesną gospodarkę opisuje rozwój wybranych współczesnych środków łączności wykazuje spadek znaczenia usług pocztowych na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę telekomunikacji komputerowej w światowej gospodarce omawia rolę postępu technologicznego w rozwoju telekomunikacji 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zróżnicowanie dostępu do telefonii komórkowej oraz internetu w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zagrożenia związane z nowoczesną technologią informacyjną
14.	Rozwój turystyki na świecie	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje turystykę wg różnych kryteriów wyjaśnia, co składa się na atrakcyjność turystyczną 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny rozwoju turystyki na świecie omawia zróżnicowanie ruchu turystycznego na świecie wg regionów na podstawie danych statystycznych wskazuje korzyści wynikające z rozwoju turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje cele ruchu turystycznego we współczesnym świecie opisuje cechy i uwarunkowania ruchu turystycznego na świecie wyjaśnia, czym jest monokultura turystyczna 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia ekonomiczne, społeczne i przyrodnicze skutki rozwoju turystyki na wybranych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje znaczenie turystyki dla rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych krajów i regionów świata
15.	Regiony turystyczne świata	<ul style="list-style-type: none"> wymienia regiony atrakcyjne turystycznie wskazuje kraje najczęściej odwiedzane przez turystów wymienia nowe siedem cudów świata 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje najważniejsze regiony turystyczne świata na podstawie różnych źródeł opisuje atrakcje turystyczne wybranych regionów Europy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje walory turystyczne wybranych ośrodków i regionów turystycznych na świecie na podstawie różnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny dużego udziału Europy w międzynarodowym rozwoju turystycznym porównuje regiony o różnym stopniu zagospodarowania turystycznego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje korzyści wynikające z rozwoju turystyki analizuje niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym związane z rozwojem różnych form turystyki
16.	Nowoczesne usługi	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nowoczesne usługi podaje nazwy największych banków na świecie pod względem przychodów 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny rozwoju nowoczesnych usług bankowych, ubezpieczeniowych oraz inwestycyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje dysproporcje w dostępie do nowoczesnych usług finansowych, edukacyjnych i zdrowotnych uzasadnia duży wpływ banków i giełd na funkcjonowanie gospodarki i życie człowieka przedstawia na podstawie danych statystycznych poziom zaspokojenia potrzeb na usługi podstawowe i wyspecjalizowane w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przestrzenne zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie omawia współzależność procesu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poziomu edukacji i nauki omawia wpływ nowoczesnych usług na życie i działalność człowieka (<i>Interakcje</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług dla rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych krajów świata ze szczególnym uwzględnieniem usług finansowych
17/18.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Usługi</i>					

II PROBLEMY WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA

19.	Dysproporcje w rozwoju krajów świata	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na dysproporcje w rozwoju społeczno-gospodarczym krajów świata wskazuje na mapie kraje bogatej Północy i biednego Południa 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw i regionów świata wymienia państwa należące do grupy BRICS 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje wybrane mierniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i jakości życia mieszkańców na podstawie danych statystycznych wskazuje cechy demograficzne, społeczne i gospodarcze państw bogatej Północy i biednego Południa 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny i konsekwencje podziału świata na bogatą Północ i biedne Południe 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> proponuje działania mające na celu zmniejszenie dysproporcji rozwoju w społeczno-gospodarczym krajów oraz regionów
20.	Proces globalizacji na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje płaszczyzny globalizacji wymienia największe korporacje na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny globalizacji na świecie definiuje indeks globalizacji i wskazuje kraje o najwyższym indeksie globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny wzrostu znaczenia korporacji międzynarodowych dla gospodarki światowej przedstawia przejawy globalizacji na płaszczyznach: politycznej, gospodarczej, społecznej i kulturowej 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje i uzasadnia pozytywne i negatywne skutki globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego globalizacja na płaszczyźnie ekonomicznej ma największy wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy świata
21.	Współpraca międzynarodowa	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje płaszczyzny integracji międzynarodowej wymienia główne organy ONZ podaje przykłady krajów członkowskich Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia formy współpracy międzynarodowej omawia rozmieszczenie wybranych organizacji międzynarodowych na świecie na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia działalność wybranych organizacji międzynarodowych o charakterze gospodarczym, społecznym, politycznym i militarnym podaje przykłady krajów członkowskich wybranych organizacji międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny i skutki integracji europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę i znaczenie organizacji naukowych, sportowych oraz kulturalnych na świecie na podstawie dostępnych źródeł
22.	Znaczenie handlu międzynarodowego	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przedmioty obrotu międzynarodowego wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport</i>, <i>import</i>, <i>reeksport</i>, <i>bilans handlowy</i> podaje przykłady państw o dodatnim lub ujemnym bilansie handlowym na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia czynniki rozwoju handlu międzynarodowego przedstawia rodzaje obrotów w handlu międzynarodowym opisuje bilans handlowy i bilans płatniczy 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje współczesne problemy międzynarodowej wymiany handlowej analizuje strukturę towarową i geograficzną obrotów handlu światowego 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia uwarunkowania rozwoju handlu międzynarodowego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ międzynarodowej wymiany handlowej na rozwój społeczno-gospodarczy państw

23.	Konflikty międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła konfliktów na świecie wyjaśnia, czym różni się terroryzm od konfliktu zbrojnego 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny konfliktów na świecie przedstawia zagrożenia związane z terroryzmem 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny wybranych zamachów terrorystycznych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia skutki konfliktów zbrojnych i terroryzmu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia działania organizacji międzynarodowych i rządów państw podejmowane w celu ograniczenia terroryzmu i konfliktów zbrojnych na świecie
24.	Rejony konfliktów międzynarodowych. Izolacjonizm	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady państw, w których toczą się konflikty etniczne wskazuje na mapie państwa objęte arabską wiosną 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny rozprzestrzeniania się konfliktów w wybranym regionie świata przedstawia przebieg wybranego konfliktu zbrojnego na podstawie dostępnych źródeł podaje przykłady izolacji państwowej na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg konfliktów w Europie, Azji i w Afryce oraz wskazuje na mapie świata obszary objęte tymi konfliktami omawia przyczyny izolacji państwowej na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia konsekwencje izolacjonizmu państw na płaszczyznach: politycznej, społecznej i gospodarczej omawia rolę ONZ w rozwiązywaniu konfliktów zbrojnych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ konfliktów zbrojnych na pogłębienie się różnic między bogatymi a biednymi krajami świata omawia konflikty toczące się aktualnie na świecie na podstawie źródeł

25/26. Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału *Problemy współczesnego świata*

III CZŁOWIEK W PRZESTRZENI PRZYRODNICZEJ

27.	Relacje człowiek - środowisko	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>środowisko przyrodnicze</i>, <i>środowisko geograficzne</i>, <i>antropopresja</i> wymienia poglądy na temat relacji człowiek – środowisko 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przykłady racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego omawia podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia poglądy filozoficzne dotyczące relacji człowiek – środowisko przyrodnicze 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje relację człowiek – środowisko przyrodnicze na różnych etapach rozwoju społeczno-gospodarczego ocenia możliwości realizacji podstawowych zasad zrównoważonego rozwoju w skali lokalnej, regionalnej i globalnej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia skutki zmian środowiska w holocenie związane z działalnością człowieka
28.	Wpływ działalności człowieka na atmosferę	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny globalnego ocieplenia klimatu podaje przyczyny powstawania smogu i kwaśnych opadów 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przestrzenne zróżnicowanie zanieczyszczeń powietrza na świecie na podstawie mapy tematycznej wymienia skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń do atmosfery 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przykłady wpływu działalności gospodarczej człowieka na zmniejszanie się warstwy ozonowej opisuje wpływ działalności gospodarczej człowieka na atmosferę ze szczególnym uwzględnieniem zmian klimatycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego wzrost efektu cieplarnianego jest uważany za problem globalny ocenia skutki zmian w środowisku wywołanych kwaśnymi opadami 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przykłady działań organizacji międzynarodowych i rządów państw podejmowanych w celu redukcji zanieczyszczeń atmosfery

29.	Wpływ działalności człowieka na hydrosferę i litosferę	<ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery wskazuje obszary niedoboru wody na świecie na podstawie mapy tematycznej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lej depresyjny, recykling</i> 	<ul style="list-style-type: none"> omawia gospodarowanie zasobami wodnymi podaje przykłady katastrof ekologicznych omawia przykłady wpływu działalności gospodarczej człowieka na litosferę 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach świata wyjaśnia sposoby walki z odpadami przemysłowymi i komunalnymi proponuje działania człowieka wspomagające racjonalne gospodarowanie wodą 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia skutki nadmiernego poboru wody w wyniku działalności gospodarczej człowieka opisuje kierunki oddziaływania człowieka na litosferę wymienia sposoby ograniczania ilości odpadów przemysłowych i komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje działania zapobiegające morskim katastrofom ekologicznym
30.	Wpływ działalności człowieka na pedosferę i biosferę	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>erozja, degradacja gleb</i> podaje cechy gleb zdegradowanych podaje przyczyny pustynnienia wskazuje na mapie obszary zagrożone pustynnieniem 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny degradacji gleb wskazuje przykłady wpływu działalności człowieka na degradację i dewastację gleb 	<ul style="list-style-type: none"> podaje sposoby ograniczenia erozji gleb analizuje przyczyny i skutki wylesiania 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ człowieka na biosferę dowodzi na przykładach, że naruszenie stabilności ekosystemów może powodować nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność ochrony gleb przed degradacją i przedstawia sposoby zapobiegania niszczeniu gleby
31.	Działania na rzecz ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> wymienia strategie ochrony środowiska podaje nazwy organizacji zajmujących się ochroną środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje sposoby ratowania środowiska geograficznego podaje przykłady działań wybranych organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną środowiska podaje przykłady rezerwatów biosfery 	<ul style="list-style-type: none"> omawia międzynarodowe inicjatywy w zakresie ochrony środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia i charakteryzuje siedem kategorii obszarów chronionych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przykłady działań podejmowanych przez rządy krajów, organizacje międzynarodowe i regionalne w celu rozwiązywania problemów globalnych i lokalnych w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody
32/33.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Człowiek w przestrzeni przyrodniczej</i>					
34/35.	Warsztaty terenowe – wpływ funkcjonowania przedsiębiorstwa przemysłowego na otoczenie lokalne	<ul style="list-style-type: none"> zbiera ogólne dane na temat lokalnego przedsiębiorstwa produkcyjnego (nazwa, adres, profil działalności, położenie, rok założenia, ważniejsze etapy rozwoju, wielkość i struktura zatrudnienia) 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza badania w przedsiębiorstwie przemysłowym w zakresie profilu i wielkości produkcji, a także rynków zaopatrzenia i zbytu 	<ul style="list-style-type: none"> dobiera pytania badawcze w celu uzyskania informacji na temat przedsiębiorstwa przemysłowego dokumentuje wyniki badań omawia funkcjonowanie przedsiębiorstwa przemysłowego w środowisku lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje wyniki badań ocenia wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego na przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne elementy przestrzeni geograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> ukazuje perspektywy rozwoju przedsiębiorstwa z uwzględnieniem zmian w wielkości produkcji i zatrudnienia

IV POŁOŻENIE ORAZ ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE POLSKI

36.	Położenie i granice Polski	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski podaje długość granic Polski z poszczególnymi krajami podaje długość linii brzegowej podaje całkowitą długość granic oraz powierzchnię kraju 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia charakterystyczne cechy położenia matematycznego, fizycznogeograficznego i geopolitycznego Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje główne cechy terytorium i granic Polski na podstawie map: tematycznej i ogólnogeograficznej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego i geopolitycznego Polski 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje zmiany terytorium oraz granic państwa polskiego na przestrzeni dziejów
37/38.	Dzieje geologiczne obszaru Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia jednostki tektoniczne Europy wskazuje jednostki tektoniczne Polski na mapie tematycznej podaje przykłady surowców mineralnych występujących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia budowę geologiczną Polski na tle struktur geologicznych Europy na podstawie mapy geologicznej Europy przedstawia jednostki tektoniczne Polski na podstawie mapy tematycznej omawia występowanie surowców mineralnych na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej obszaru Polski omawia budowę geologiczną Karpat Zewnętrznych i Karpat Wewnętrznych na podstawie przekroju geologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje tabelę stratygraficzną porządkuje chronologicznie wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski wyjaśnia, w jakich warunkach geologicznych powstały wybrane surowce mineralne 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje, że położenie geologiczne Polski na kontynencie europejskim jest szczególne
39.	Zlodowacenia w Polsce. Formy i utwory czwartorzędowe	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy zlodowaceń, które wystąpiły na obszarze Polski wskazuje krainy geograficzne objęte zlodowaceniami na mapie ogólnogeograficznej Polski 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg i zasięg zlodowaceń w Polsce na podstawie mapy tematycznej opisuje formy rzeźby młodoglacjalnej podaje przykłady górskich form polodowcowych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zlodowacenia, które wystąpiły na obszarze Polski przedstawia wpływ zlodowaceń na rzeźbę powierzchni Polski na podstawie mapy w podręczniku wyjaśnia różnicę między krajobrazem staroglacjalnym a młodoglacjalnym 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski na przykładzie Tatr wykazuje wpływ klimatu peryglacjalnego na rzeźbę Polski 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega strefowość form polodowcowych w północnej i środkowej Polsce
40.	Cechy rzeźby powierzchni Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia pasy rzeźby terenu charakterystyczne dla powierzchni Polski wymienia czynniki kształtujące rzeźbę terenu Polski 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski charakteryzuje pasy rzeźby terenu 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia charakterystyczne cechy ukształtowania powierzchni Polski i ich wpływ na inne komponenty środowiska przyrodniczego na podstawie mapy ogólnogeograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje ukształtowanie pionowe powierzchni kraju na podstawie krzywej hipsograficznej wykazuje wpływ głównych orogenez i zlodowaceń na ukształtowanie powierzchni kraju 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje ukształtowanie powierzchni Polski z ukształtowaniem innych krajów europejskich
41/42	Klimat Polski	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia astronomiczne, kalendarzowe i termiczne pory roku wymienia czynniki kształtujące klimat Polski 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy klimatu Polski na podstawie map tematycznych wyróżnia masy kształtujące pogodę w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje regionalne zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w Polsce na podstawie danych liczbowych i map klimatycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ poszczególnych geograficznych czynników klimatotwórczych na klimat w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje gospodarcze skutki ekstremalnych zjawisk atm. podaje przyczyny regionalnego zróżnicowania klimatu w Polsce

		<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje dane z klimatogramów 		<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje klimat Polski na podstawie danych liczbowych i map klimatycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rodzaje wiatrów występujących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia gospodarcze konsekwencje zróżnicowania długości okresu wegetacyjnego w Polsce
43.	Bilans wodny Polski. Sieć rzeczna	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy bilansu wodnego na podstawie schematu • wymienia najważniejsze elementy systemu rzecznoego Polski • wymienia regiony narażone na częste powodzie • wskazuje największe rzeki Polski na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cechy sieci rzecznej Polski i wyjaśnia jej zróżnicowanie na podstawie map tematycznych • charakteryzuje największe rzeki Polski na podstawie dostępnych źródeł • omawia znaczenie gospodarcze polskich rzek 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje składowe bilansu wodnego Polski w roku hydrologicznym • opisuje rozmieszczenie zlewni i dorzeczy na obszarze Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia cechy reżimu polskich rzek 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach i gospodarcze skutki tego zjawiska • wyjaśnia zmiany stanów wody oraz analizuje przyczyny i typy powodzi w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia relacje pomiędzy siecią hydrograficzną a innymi elementami systemu przyrodniczego Ziemi
44.	Jeziora. Wody podziemne	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia obszary o największej koncentracji jezior na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia typy genetyczne jezior i podaje przykłady • wymienia rodzaje wód podziemnych (w tym mineralnych) • wskazuje miejsca występowania wód mineralnych na mapie tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia znaczenie przyrodnicze i gospodarcze jezior • wymienia sztuczne zbiorniki znajdujące się w Polsce i wskazuje na mapie • charakteryzuje wody podziemne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje główne typy genetyczne jezior Polski na wybranych przykładach • porównuje batymetrię jezior różnego typu • przedstawia znaczenie sztucznych zbiorników wodnych • omawia rozmieszczenie wód mineralnych i termalnych na podstawie map tematycznych Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje rozmieszczenie i zasoby jezior w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych • analizuje przekrój przez basen artezyjski na przykładzie niecki warszawskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia stopień wykorzystania wód termalnych w gospodarce kraju
45.	Morze Bałtyckie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia największe wyspy Bałtyku i podaje ich przynależność państwową • wymienia nazwy państw leżących nad Bałtykiem i wskazuje je na mapie • wymienia przykłady flory i fauny Bałtyku 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cechy fizycznogeograficzne Morza Bałtyckiego • podaje przyczyny niskiego zasolenia wód Bałtyku • charakteryzuje florę i faunę Morza Bałtyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia genezę Morza Bałtyckiego • charakteryzuje typy wybrzeży Morza Bałtyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje bilans wodny Morza Bałtyckiego • analizuje zasolenie wód Morza Bałtyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia stan czystości wód Bałtyku oraz wyjaśnia przyczyny ich zanieczyszczenia
46.	Gleby w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne typy genetyczne gleb występujących w Polsce • wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych typów genetycznych gleb 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia główne typy genetyczne gleb występujących w Polsce • analizuje rozmieszczenie głównych typów genetycznych gleb • wymienia gleby strefowe i niestrefowe występujące w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia uwarunkowania powstawania gleb w Polsce • charakteryzuje wybrane profile glebowe • wyjaśnia występowanie gleb strefowych i niestrefowych w Polsce • omawia strukturę bonitacyjną gleb w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych na proces powstawania gleb na obszarze Polski • porównuje wartość użytkową gleb w różnych regionach Polski • przedstawia stopień degradacji gleb w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia przydatność rolniczą gleb w Polsce • wskazuje sposoby zapobiegania erozji gleb w Polsce • rozmieszczeniem określonych typów lasów a warunkami naturalnymi i działalnością człowieka

47.	Świat roślin i zwierząt w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia typy lasów w Polsce charakteryzuje rozmieszczenie lasów w Polsce wymienia przykłady gatunków roślin i zwierząt chronionych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia granice zasięgów występowania wybranych gatunków drzew na podstawie mapy tematycznej podaje skład gatunkowy lasów w Polsce na podstawie wykresu charakteryzuje cechy świata roślinnego i zwierzęcego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje główne zbiorowiska roślinne na obszarze Polski i wyjaśnia uwarunkowania ich występowania opisuje funkcje i znaczenie lasów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania lesistości w regionach Polsce przedstawia wpływ przejściowości klimatycznej na zasięg występowania wybranych gatunków drzew i strukturę gatunkową lasów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależności pomiędzy
-----	----------------------------------	--	---	---	--	--

48/49. Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału Środowisko przyrodnicze Polski

V LUDNOŚĆ I URBANIZACJA

50.	Podział administracyjny Polski	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie województwa i podaje ich nazwy wymienia stolice poszczególnych województw 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje podział administracyjny własnego województwa 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy podziału administracyjnego Polski na podstawie mapy administracyjnej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany podziału administracyjnego Polski po II wojnie światowej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia podział i kompetencje władz administracyjnych
51.	Liczba i rozmieszczenie ludności Polski	<ul style="list-style-type: none"> podaje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności po zakończeniu II wojny światowej wymienia województwa o największym przyroście i największym spadku liczby ludności w ostatnich latach na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności Polski przedstawia zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności Polski oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia wybranego województwa omawia zmiany tempa wzrostu liczby ludności Polski wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w rozmieszczeniu ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> omawia regionalne zróżnicowanie zmian liczby ludności omawia przyczyny i konsekwencje zmian liczby ludności na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> prognozuje rozwój liczby ludności Polski na podstawie wskaźników demograficznych określa przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności
52.	Struktura demograficzna ludności Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia województwa charakteryzujące się najwyższym i najniższym współczynnikiem przyrostu naturalnego oraz najwyższym i najniższym współczynnikiem feminizacji na podstawie danych statystycznych wymienia przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego na podstawie kartogramu wyjaśnia przyczyny niskiego współczynnika przyrostu naturalnego w miastach charakteryzuje strukturę ludności Polski wg wieku i płci na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wartość przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych okresach na podstawie danych statystycznych omawia przyczyny zmian przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich latach oblicza wartość współczynnika przyrostu naturalnego i współczynnika feminizacji 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny wyżu demograficznego w Polsce w latach 50. XX w. i jego skutki wyjaśnia zmiany kształtu piramidy wieku i płci ludności Polski następujące wraz z rozwojem gospodarczym porównuje piramidę wieku i płci ludności Polski w danym roku z piramidami wieku i płci ludności innych państw 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje społeczno-gospodarcze skutki starzenia się polskiego społeczeństwa

53.	Migracje wewnętrzne i zagraniczne Polaków	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny migracji wewnętrznych i zagranicznych Polaków • wymienia kraje, do których emigruje obecnie największa liczba Polaków • podaje przykłady obszarów o dodatnim i ujemnym saldzie migracji wewnętrznych na podstawie map zamieszczonych w podręczniku 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje regionalne zróżnicowanie salda migracji wewnętrznych w ostatnich latach na podstawie mapy • określa kierunki współczesnych migracji wewnętrznych i zagranicznych Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje cechy i kierunki współczesnych migracji wewnętrznych Polaków • oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego • opisuje rozmieszczenie i liczebność Polonii na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia uwarunkowania oraz konsekwencje wewnętrznych i zagranicznych migracji Polaków • analizuje okresowe zmiany salda migracji zagranicznych i wewnętrznych • wyjaśnia przyczyny zmian salda migracji wewnętrznych i zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje prognozy dotyczące zmian migracji Polaków (wielkości i kierunków) • ocenia zagrożenia związane z ruchami migracyjnymi • ocenia falę migracji zagranicznych Polaków po wejściu do UE
54.	Struktura narodowościowa i wyznaniowa w Polsce. Grupy etniczne	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce • wskazuje rozmieszczenie mniejszości narodowych i etnicznych na mapie • wymienia religie wyznawane w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega różnice między mniejszością narodową, mniejszością etniczną i grupą etniczną • charakteryzuje wybraną grupę etniczną w Polsce na podstawie dostępnych źródeł • omawia rozmieszczenie grup etnicznych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • omawia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia przedstawicieli poszczególnych wyznań na terenie Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje strukturę narodowościową i wyznaniową ludności Polski na podstawie danych statystycznych • omawia najważniejsze cechy kulturowe grup etnicznych w Polsce na podstawie dostępnych źródeł • opisuje główne grupy wyznaniowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia kulturowe aspekty zróżnicowania religijnego 	<ul style="list-style-type: none"> • przewiduje korzyści lub problemy wynikające z zamieszkania kraju jednolitego narodowościowo
55.	Struktura zatrudnienia i problem bezrobocia w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności w Polsce • wymienia grupy ekonomiczne ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia aktywność zawodową ludności Polski na podstawie danych statystycznych • charakteryzuje strukturę bezrobocia w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zmiany w strukturze zatrudnienia ludności Polski od 1990 r. • oblicza współczynnik aktywności zawodowej i współczynnik bezrobocia w Polsce • wykazuje regionalne zróżnicowanie rynku pracy w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia uwarunkowania i konsekwencje zróżnicowania struktury zatrudnienia w Polsce • przedstawia przyczyny i konsekwencje bezrobocia w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność struktury zatrudnienia Polski lub wybranych państw UE od poziomu rozwoju gospodarczego
56.	Stan zdrowia ludności Polski	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najczęstsze schorzenia przewlekłe dotyczące Polaków • wymienia czynniki wpływające na stan zdrowia ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski • przedstawia główne przyczyny zgonów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynniki różnicujące długość życia kobiet i mężczyzn w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia najczęstsze schorzenia przewlekłe i wykazuje ich zróżnicowanie regionalne • ocenia skutki zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia dostępność i poziom usług medycznych w Polsce

57.	Sieć osadnicza w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy sieci osadniczej wymienia funkcje miast wskazuje największe miasta Polski na mapie wymienia główne typy genetyczne kształtów wsi 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje największe miasta w Polsce i ich rozmieszczenie charakteryzuje strukturę funkcjonalną miast omawia czynniki wpływające na rozwój osadnictwa wiejskiego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy sieci osadniczej i jej rozwój w Polsce omawia układy przestrzenne polskich miast na podstawie fotografii omawia główne typy genetyczne kształtów wsi w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> omawia tendencje zmian układu sieci osadniczej w Polsce omawia hierarchię jednostek osadniczych w Polsce wyjaśnia, na czym polega proces reurbanizacji i podaje jego przykłady w Polsce ocenia skutki procesów urbanizacyjnych w Polsce wyjaśnia przyczyny zmian procesów urbanizacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związki zachodzące pomiędzy elementami środowiska przyrodniczego a strukturą osadniczą
58.	Urbanizacja w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zmiany liczby ludności miast wg województw na podstawie mapy tematycznej przedstawia typy aglomeracji w Polsce i podaje ich przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje przebieg procesów urbanizacyjnych w Polsce wyjaśnia przyczyny deglomeracji 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce i jego przyczyny wyjaśnia uwarunkowania współczesnych procesów urbanizacyjnych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ procesów urbanizacyjnych na 	<ul style="list-style-type: none"> prognozuje kierunek zmian związanych z urbanizacją interpretuje wskaźniki urbanizacji w Polsce i krajach UE
59.	Preferencje wyborcze Polaków. Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne opcje polityczne w kraju wymienia organizacje pozarządowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady obszarów o najwyższym poparciu dla głównych opcji politycznych w Polsce na podstawie mapy podaje cechy organizacji pozarządowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie frekwencji wyborczej w Polsce omawia zasady działalności organizacji pozarządowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> omawia czynniki wpływające na preferencje wyborcze Polaków analizuje regionalne zróżnicowanie preferencji wyborczych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia stałe i zmienne czynniki wpływające na preferencje wyborcze Polaków oraz regionalne zróżnicowanie tych preferencji
60.	Bogactwo kulturowe Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia obiekty kultury materialnej oraz obiekty z <i>Listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i> w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje pomniki historii Polski opisuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i> 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie obiektów kultury materialnej w przeszłości i w czasach współczesnych w wybranym województwie omawia najciekawsze obiekty kultury materialnej w swoim województwie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia dziedzictwo kulturowe różnych grup narodowościowych, etnicznych i religijnych w Polsce przedstawia potencjał kulturowy i naukowy Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wkład Polaków w rozwój cywilizacyjny świata
61/62.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Ludność. Urbanizacja</i>					

VI ROLNICTWO

63.	Czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki rozwoju rolnictwa wymienia typy rolnictwa wymienia regiony rolnicze w Polsce i wskazuje je na mapie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa w wybranych regionach kraju charakteryzuje główne regiony rolnicze w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania poziomu rolnictwa w Polsce i jego konsekwencje 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ wybranych czynników przyrodniczych i pozapryrodniczych na rozwój rolnictwa w Polsce na podstawie map tematycznych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia politykę rolną państwa polskiego ocenia wybrane obszary w Polsce pod względem ich przydatności do produkcji rolnej
-----	-------------------------------------	---	---	---	--	--

64.	Produkcja roślinna w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne obszary uprawy roślin w Polsce na podstawie map tematycznych przedstawia produkcję zbóż w Polsce na podstawie wykresu 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje strukturę upraw w Polsce charakteryzuje rozmieszczenie upraw oraz wielkość produkcji głównych ziemiopłodów w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia wielkość produkcji rolnej Polski na tle wybranych krajów świata na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przestrzenną strukturę upraw w Polsce i jej zmiany na podstawie map tematycznych i danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> określa tendencje zmian w produkcji roślinnej w Polsce
65.	Chów zwierząt w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce i określa kierunki ich chowu wymienia czynniki lokalizacji chowu wybranych zwierząt gospodarskich 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rozmieszczenie i wielkość pogłowia głównych zwierząt gospodarskich w kraju na podstawie map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia uwarunkowania chowu zwierząt w Polsce przedstawia przyczyny zmian w pogłowiu wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce w ostatnich latach 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje wielkość produkcji zwierzęcej w Polsce na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> określa tendencje zmian w pogłowiu zwierząt gospodarskich w Polsce określa zależność między pogłowiem wybranych gatunków zwierząt gospodarskich a wielkością produkcji mięsa, mleka i innych produktów
66.	Integracja polskiego rolnictwa z rolnictwem UE	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne problemy polskiego rolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> omawia bariery ograniczające rozwój polskiego rolnictwa wymienia korzyści, które daje polskiemu rolnictwu członkostwo naszego kraju w UE 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zmiany strukturalne w polskim rolnictwie, które zaszły po wstąpieniu naszego kraju do UE 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia stan polskiego rolnictwa na tle pozostałych krajów UE 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje wnioski dotyczące korzyści, które może przynieść polskiemu rolnictwu uczestnictwo we wspólnej polityce rolnej UE
67.	Rybacktwo	<ul style="list-style-type: none"> wymienia akweny będące łowiskami dla polskiego rybacktwoa morskiego wymienia porty morskie i rybackie polskiego wybrzeża na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia stan floty rybackiej w Polsce opisuje zmiany w wielkości połowów w Polsce w ostatnich latach na podstawie wykresu 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia stan i perspektywy rozwoju polskiego rybacktwoa omawia znaczenie rybacktwoa śródlądowego dla gospodarki wybranego regionu 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wielkość i strukturę połowów w Polsce w ostatnich latach na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> prognozuje zmiany w polskim rybacktwoie związane z uczestnictwem we wspólnej polityce rolnej UE

68/69. Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału *Rolnictwo*

VII PRZEMYSŁ

70.	Sytuacja polskiego przemysłu	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonuje podziału polskiego przemysłu wymienia przyczyny restrukturyzacji polskiego przemysłu wymienia przykłady specjalnych stref ekonomicznych w Polsce na podstawie mapy 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rozwój i znaczenie przemysłu na obszarze Polski omawia znaczenie specjalnych stref ekonomicznych dla gospodarki kraju 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> prezentuje przykłady przekształceń własnościowych w polskim przemyśle mających wpływ na zmiany struktury produkcji i stopień zaspokojenia potrzeb materialnych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa zmiany w gospodarce Polski spowodowane jej restrukturyzacją i modernizacją po 1990 r. określa miejsce Polski w światowej produkcji przemysłowej 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ukazuje perspektywy rozwoju przemysłu w Polsce
-----	------------------------------	---	--	--	--	--

71.	Górnictwo w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje rozmieszczenie najważniejszych złóż surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej wymienia surowce energetyczne eksploatowane w kraju i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Polski obszary występowania podstawowych zasobów naturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zmiany wielkości wydobycia wybranych surowców mineralnych w Polsce na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wielkość wydobycia surowców w Polsce na tle światowej produkcji na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia stan i perspektywy rozwoju polskiego przemysłu wydobywczego omawia warunki występowania niekonwencjonalnych złóż gazu ziemnego
72.	Przemysł energetyczny w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rodzaje elektrowni w Polsce wymienia alternatywne źródła energii wykorzystywane w polskiej energetyce dokonuje podziału elektrowni funkcjonujących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rozmieszczenie największych elektrowni ciepłych, wodnych i innych niekonwencjonalnych na podstawie map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia współczesne przemiany w polskiej energetyce porównuje wielkość i strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce i w innych państwach świata na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zmian w gospodarowaniu różnymi źródłami energii w Polsce wskazuje możliwość wykorzystania alternatywnych źródeł energii w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia aktualną lokalizację różnego typu elektrowni w Polsce formułuje problemy energetyki na przykładach wybranych regionów Polski
73.	Przemysł przetwórczy w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze działy przetwórstwa przemysłowego w Polsce wskazuje obszary rozmieszczenia przemysłu spożywczego, meblarskiego samochodowego i elektronicznego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje dynamicznie rozwijające się dziedziny produkcji przemysłowej w Polsce wskazuje na mapie Polski siedziby najbardziej dochodowych firm przetwórstwa przemysłowego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę poszczególnych działów przetwórstwa przemysłowego w gospodarce Polski porównuje strukturę przemysłu przetwórczego Polski z krajami UE 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje uwarunkowania rozmieszczenia przemysłu przetwórczego w Polsce na podstawie map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia perspektywy rozwoju przemysłu zaawansowanej technologii w Polsce
74.	Obszary koncentracji przemysłu w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między ośrodkiem przemysłowym a okręgiem przemysłowym wskazuje na mapie nieistniejące już i współczesne okręgi przemysłowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rozmieszczenie okręgów przemysłowych w Polsce w latach 80. i 90. XX w. oraz współczesnych na podstawie map tematycznych omawia czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> określa rozmieszczenie i znaczenie okręgów przemysłowych w Polsce opisuje przyczyny restrukturyzacji w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zmiany zachodzące w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje procesy restrukturyzacyjne zachodzące w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce, biorąc pod uwagę dawną i obecną strukturę gałęziową przemysłu

75/76. Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału *Przemysł*

VIII USŁUGI

77.	Transport w Polsce	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady działalności usługowej w Polsce wymienia przykłady firm usługowych mających siedziby w wybranym powiecie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rolę i znaczenie usług w Polsce wymienia problemy transportu kolejowego i samochodowego w Polsce przedstawia znaczenie transportu intermodalnego, jego wady i zalety 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie sektora usług w Polsce i innych państwach UE przedstawia uwarunkowania rozwoju i strukturę transportu w Polsce 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady przekształceń własnościowych w polskiej gospodarce mających wpływ na zmiany struktury usług 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność inwestowania w rozwijanie sieci transportowej we własnym regionie i w Polsce
-----	--------------------	--	---	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie najważniejsze szlaki transportowe w Polsce charakteryzuje sieć transportową wybranego regionu kraju wymienia elementy infrastruktury transportu przesyłowego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny budowy autostrad i dróg ekspresowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> określa stopień rozwoju sieci transportowej w Polsce na tle krajów UE określa zmiany w zakresie środków transportu w Polsce określa skutki budowy autostrad i dróg ekspresowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje sieć transportu w Polsce i jej zmiany na podstawie danych statystycznych i map tematycznych wyjaśnia zróżnicowanie udziału poszczególnych rodzajów transportu w przewozach i pracy przewozowej w Polsce na podstawie danych statystycznych 	
78.	Łączność w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje usług, które obejmuje łączność 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę łączności w gospodarce Polski opisuje rozwój łączności w Polsce po II wojnie światowej przedstawia charakterystykę poszczególnych działów łączności 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie kraju określa poziom rozwoju łączności w Polsce na tle krajów UE 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny niższego poziomu rozwoju łączności w Polsce w stosunku do wysoko rozwiniętych krajów UE 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia uwarunkowania oraz współczesne tendencje rozwoju różnych środków łączności w Polsce
79.	Atrakcyjność turystyczna Polski	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>atrakcyjność turystyczna</i> wymienia walory krajoznawcze Polski odróżnia walory przyrodnicze od antropogenicznych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia regiony turystyczne w Polsce i wskazuje je na mapie przedstawia atrakcje turystyczne wybranych regionów Polski na podstawie dostępnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje czynniki warunkujące rozwój turystyki w Polsce porównuje i walory turystyczne wybranych regionów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze Polski ocenia regionalne zróżnicowanie infrastruktury turystycznej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> dowodzi atrakcyjności turystycznej Polski
80.	Turystyka krajowa i zagraniczna	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki warunkujące rozwój turystyki podaje kierunki wyjazdów zagranicznych polskich turystów 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę turystyki w gospodarce krajowej charakteryzuje turystykę krajową i zagraniczną w Polsce na podstawie danych statystycznych i map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia współczesne tendencje rozwoju różnych rodzajów turystyki w Polsce porównuje strukturę wykorzystania środków transportu w turystyce krajowej i zagranicznej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje cechy ruchu turystycznego w Polsce na podstawie danych statystycznych przedstawia konsekwencje rozwoju turystyki w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze i gospodarkę Polski
81.	Handel zagraniczny Polski	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny ujemnego salda bilansu handlowego Polski wskazuje głównych partnerów handlowych Polski 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie handlu zagranicznego dla gospodarki Polski przedstawia bilans handlu zagranicznego Polski i wyjaśnia jego zmiany 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje strukturę towarową handlu zagranicznego Polski i wybranych państw Europy wykazuje zmiany znaczenia handlu zagranicznego dla gospodarki Polski wskazuje kierunki geograficzne i strukturę handlu zagr. na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zmian kierunków eksportu i importu Polski po 1990 r. 	<ul style="list-style-type: none"> określa miejsce Polski w światowym handlu międzynarodowym przewiduje, w jakich kierunkach będzie rozwijał się handel zagraniczny naszego kraju

IX POLSKA W ŚWIECIE

82.	Polska w organizacjach międzynarodowych	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Polska wymienia euroregiony funkcjonujące przy polskich granicach i wskazuje je na mapie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady działań podejmowanych przez Polskę w ramach organizacji międzynarodowych na podstawie dostępnych źródeł charakteryzuje międzynarodową współpracę w ramach euroregionów oraz miast i gmin bliźniaczych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia udział Polski w procesach integracyjnych i głównych organizacjach międzynarodowych wskazuje korzyści wynikające z funkcjonowania euroregionów w Polsce 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia działalność Polski w organizacjach, które zapobiegają zagrożeniom społeczno-ekonomicznym oraz konfliktom zbrojnym lub je niwelują 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia społeczne i gospodarcze konsekwencje przystąpienia Polski do UE
83.	Inwestycje zagraniczne w Polsce	wymienia czynniki wpływające na atrakcyjność inwestycyjną Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje polskie bezpośrednie inwestycje zagraniczne i podaje ich wartość na podstawie danych statystycznych podaje przykłady bezpośrednich inwestycji zagranicznych prowadzonych w wybranym województwie na podstawie dostępnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> omawia strukturę przestrzenną BIZ w Polsce na podstawie danych statystycznych analizuje wartość BIZ napływających do poszczególnych regionów naszego kraju na podstawie mapy 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia bariery w napływie BIZ do Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie BIZ dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju wskazuje przykłady bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce

84/85. Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziałów *Usługi* i *Polska w świecie*

X ZRÓŻNICOWANIE REGIONALNE POLSKI

86.	Regiony fizyczno-geograficzne Polski	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia kryteria podziału Polski na regiony fiz.-geogr. wskazuje na mapie prowincje i podprowincje Polski 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia regionalizację fizycznogeograficzną Polski wskazuje na mapie makroregiony Polski 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w Polsce 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa cechy środowiska decydujące o krajobrazie wybranych krain geograficznych Polski na podstawie dostępnych źródeł 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje podział Polski na pasy ukształtowania powierzchni z podziałem na regiony fizycznogeograficzne
87.	Cechy środowiska przyrodniczego wybranego regionu Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia walory środowiska przyrodniczego wybranej krainy geograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje elementy środowiska przyrodniczego wybranej krainy geograficznej na podstawie map, danych statystycznych i innych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego wybranego regionu 	<ul style="list-style-type: none"> przejawia dominanty środowiska wybranej krainy geograficznej Polski na podstawie map tematycznych, danych statystycznych i obserwacji 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związki i zależności zachodzące między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego w wybranym makroregionie

88.	Regionalne zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia regiony o najwyższym i najniższym stopniu rozwoju społeczno-gospodarczego wskazuje na mapie regiony różniące się poziomem rozwoju społ.-gospod. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia czynniki wpływające na rozwój społeczno-gospodarczy wybranych regionów Polski ocenia poziom rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych regionów Polski 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przykłady działań zmniejszających dysproporcje w rozwoju poszczególnych regionów Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia skutki dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski
89.	Potencjał gospodarczy wybranego regionu Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia mierniki rozwoju społeczno-gospodarczego danego regionu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wartości mierników rozwoju społeczno-gospodarczego wybranego regionu na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę i zadania samorządu terytorialnego w regionie na podstawie dostępnych źródeł omawia zmiany w środowisku geograficznym w wybranym regionie Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia potencjał gospodarczy regionu na podstawie danych statystycznych i dostępnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> omawia inicjatywy podejmowane w regionie na rzecz jego rozwoju na podstawie dostępnych źródeł

XI DEGRADACJA I OCHRONA ŚRODOWISKA

90.	Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego w Polsce	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła zanieczyszczeń atmosfery, hydrosfery i biosfery wymienia regiony w Polsce o największym zanieczyszczeniu środowiska 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje źródła zanieczyszczeń atmosfery, hydrosfery i biosfery, wymienia nazwy obszarów ekologicznego zagrożenia oraz klęski ekologicznej i wskazuje te obszary na mapie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wybrane wskaźniki zanieczyszczenia powietrza omawia skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń atmosferycznych 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska w Polsce 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia stan poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego w Polsce wskazuje przykłady zachowań człowieka wobec klęsk ekologicznych
91/92.	Ochrona środowiska przyrodniczego Polski	<ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między parkiem narodowym a rezerwatem biosfery wymienia gatunki roślin i zwierząt objętych ochroną w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia formy ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> omawia uwarunkowania rozmieszczenia obszarów chronionych w Polsce wyjaśnia, na czym polega restytucja gatunków podaje przykłady restytucji gatunków zwierząt w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania polskich i międzynarodowych organizacji na rzecz ochrony przyrody prowadzone na terytorium naszego kraju 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia kierunki i skuteczność działań na rzecz ochrony środowiska podejmowanych w Polsce uzasadnia konieczność prowadzenia działań na rzecz restytucji i zachowania naturalnych elementów środowiska w Polsce
93.	Walory parków narodowych w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia parki narodowe w Polsce wskazuje parki narodowe na mapie ogólnogeograficznej Polski 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przykłady form ochrony przyrody i krajobrazu we własnym regionie charakteryzuje walory przyrodnicze parku narodowego we własnym regionie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia charakterystyczne walory przyrodnicze podlegające szczególnej ochronie w parkach narodowych w Polsce na podstawie dostępnych źródeł, np. map i danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje unikalne obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie polskich parków narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje utworzenie nowego obszaru chronionego we własnym regionie

94. Sprawdzenie wiadomości z rozdziałów *Zróżnicowanie regionalne Polski* i *Degradacja i ochrona środowiska*

Powtórzenie materiału przed egzaminem maturalnym (16 godz.)

<p>95/97. Środowisko przyrodnicze Polski Mapa jako obraz Ziemi Sfery Ziemi Procesy endogeniczne i egzogeniczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy położenia geogr. Polski zaznacza na mapie sąsiadów Polski zaznacza na mapie główne obszary występowania surowców mineralnych w Polsce i na świecie wymienia czynniki kształtujące rzeźbę terenu odczytuje dane z klimatogramów wymienia elementy bilansu wodnego rozpoznaje typy jezior wymienia państwa nadbałtyckie wymienia typy gleb i lasów występujących w Polsce i na świecie wymienia elementy mapy wymienia metody przedstawiania rzeźby terenu na mapie czyta legendę mapy topograficznej wymienia źródła ciepła na Ziemi wymienia czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza na Ziemi odczytuje z mapy symbole synoptyczne zaznacza na mapie miejsca ekstremalnych zjawisk atmosferycznych rozpoznaje podstawowe rodzaje skał na Ziemi wymienia procesy endogeniczne i egzogeniczne 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy położenia Polski na podstawie mapy przedstawia jednostki tektoniczne Polski na podstawie mapy zaznacza na mapie zasięg zlodowaceń w Polsce opisuje pasy rzeźby terenu Polski podaje cechy klimatu Polski na podstawie map tematycznych opisuje znaczenie przyrodnicze i gospodarcze rzek i jezior Polski podaje przyczyny niewielkiego zasolenia wód Bałtyku przedstawia granice zasięgów wybranych gatunków drzew w Polsce klasyfikuje mapy ze względu na różne kryteria charakteryzuje metody prezentacji zjawisk ilościowych i jakościowych na mapie przedstawia mechanizm powstawania monsunów opisuje właściwości chemiczne wód morskich opisuje typy ustrojów rzecznych wskazuje na mapie obszary głównych fałdowań górskich wymienia przykłady form erozyjnych i akumulacyjnych powstałych w wyniku działalności rzek i łądolodów podaje cechy gór zrębowych i fałdowych omawia rozmieszczenie wulkanów i trzęsień ziemi na świecie na podstawie mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje charakterystyczne cechy granic Polski porównuje budowę geologiczną Karpat Zewnętrznych i Wewnętrznych na podstawie przekroju geologicznego podaje różnice między działalnością rzeźbotwórczą łądolodu i lodowca górskiego wyjaśnia różnice między krajobrazem staroglacjalnym a młodoglacjalnym charakteryzuje klimat Polski na podstawie map klimatycznych i danych stat. omawia cechy reżimu polskich rzek charakteryzuje typy wybrzeży Morza Bałtyckiego odróżnia gleby strefowe od niestrefowych charakteryzuje profile glebowe opisuje wykorzystanie gospodarcze lasów porównuje i szereguje różne rodzaje skał porównuje rozkład temperatury powietrza w poszczególnych porach roku klasyfikuje jeziora wg typów genetycznych wyjaśnia przyczyny ruchu płyt tektonicznych wymienia różnice między ruchami epejrogenicznymi a ruchami izostatycznymi opisuje czynniki wpływające na przebieg procesów krasowych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia konsekwencje położenia geopolitycznego Polski analizuje tabelę stratygraficzną analizuje ukształtowanie pionowe powierzchni kraju na podstawie krzywej hipsograficznej wykazuje skutki gospodarcze ekstremalnych zjawisk atmosferycznych w Polsce i na świecie wyjaśnia przyczyny niedoboru wody oraz przyczyny powodzi w Polsce i na świecie analizuje przekrój przez basen artezyjski porównuje wartość użytkową gleb w różnych regionach Polski wyjaśnia przyczyny regionalnego zróżnicowania lesistości w Polsce posługuje się skalą polową do obliczenia powierzchni wyjaśnia skutki globalnych zmian klimatu omawia genezę oraz skutki tsunami czyta plany batymetryczne jezior wykazuje zależność między ruchami płyt skorupy ziemskiej a trzęsieniami ziemi podaje konsekwencje ruchów masowych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zmiany terytorium oraz granic państwa polskiego na przestrzeni dziejów porównuje cechy ukształtowania powierzchni Polski z ukształtowaniem powierzchni innych krajów wykazuje związek między siecią hydrograficzną a innymi elementami systemu przyrodniczego Ziemi ocenia stan czystości wód Bałtyku wskazuje sposoby zapobiegania erozji gleb w Polsce odczytuje i interpretuje treść mapy topograficznej i samochodowej porównuje klimatogramy charakterystyczne dla różnych typów klimatu analizuje przyczyny zróżnicowania elementów bilansu wodnego w różnych strefach klimatycznych ocenia wpływ zmian klimatycznych na zmiany zasięgu obszarów współczesnych zlodzień wykazuje związek występowania zjawisk wulkanicznych z przebiegiem granic płyt litosfery wyjaśnia znaczenie wietrzenia jako procesu rzeźbotwórczego powierzchni Ziemi
---	--	---	---	---	--

<p>98/100.</p>	<p>Przemiany polityczne i gospodarcze świata Ludność i urbanizacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje na mapach podział polityczny świata • zaznacza na mapie podział administracyjny Polski • wymienia czynniki wpływające na zmianę liczby ludności w Polsce i na świecie • wymienia fazy przejścia demograficznego • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce i na świecie • wymienia kraje o wysokim i niskim PN • wymienia grupy ekonomiczne ludności na podstawie piramidy płci i wieku • wymienia przyczyny migracji zewnętrznych i wewnętrznych w Polsce i na świecie • wymienia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce • wymienia główne odmiany ludzkie • wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności w Polsce i na świecie • wymienia główne choroby w KWR i KSR • wymienia funkcje miast i typy aglomeracji w Polsce i na świecie • wymienia główne opcje polityczne i organizacje pozarządowe w Polsce • wymienia obiekty kultury materialnej oraz obiekty z <i>Listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i> w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wybrane ustroje polityczne na świecie • opisuje czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności w Polsce i na świecie • omawia przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Polsce i na świecie • przedstawia zmiany liczby ludności w Polsce po II wojnie światowej • porównuje piramidę wieku i płci Polski z piramidami wieku i płci innych państw • podaje przyczyny starzenia się społeczeństwa • określa kierunki migracji zewnętrznych Polaków na podstawie mapy • wyjaśnia rozmieszczenie przedstawicieli poszczególnych wyznań na świecie • charakteryzuje strukturę bezrobocia w Polsce • podaje najczęstsze przyczyny zgonów w Polsce i na świecie • charakteryzuje największe miasta w Polsce i na świecie oraz omawia ich rozmieszczenie • charakteryzuje funkcje wybranych miast na świecie • charakteryzuje przebieg procesów urbanizacyjnych w Polsce i na świecie • charakteryzuje wybrane pomniki historii Polski oraz polskie obiekty z <i>Listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje kryteria podziału państw wg PKB na 1 mieszkańca oraz HDI • oblicza: wskaźniki dynamiki zmian liczby ludności, Wpn. i Wf, Wpr, współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik bezrobocia • opisuje cechy społeczeństwa w różnych fazach przejścia demograficznego • opisuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie • wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce • rozróżnia fazy urbanizacji • omawia znaczenie obiektów kultury materialnej w przeszłości i w czasach współczesnych w wybranym województwie w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. • przedstawia zmiany podziału administracyjnego Polski po II wojnie światowej • porównuje kształt piramidy wieku i płci ludności Polski w danym roku z piramidami wieku i płci innych państw wyjaśnia kulturowe aspekty zróżnicowania religijnego • omawia przyczyny i konsekwencje bezrobocia w Polsce i na świecie • ocenia wpływ procesów urbanizacyjnych na zmiany sieci osadniczej w Polsce i na świecie • przedstawia uwarunkowania preferencji wyborczych Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata po 1989 r. oraz jego następstwa • prognozuje rozwój liczby ludności Polski na podstawie wskaźników demograficznych • przewiduje społeczno-gospodarcze skutki starzenia się społeczeństwa • ocenia najnowszą falę migracji Polaków po wejściu do UE • ocenia skutki zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski i innych krajów świata • interpretuje wskaźniki urbanizacji w Polsce i Europie • ocenia wkład Polaków w rozwój cywilizacyjny świata
-----------------------	--	--	--	---	---	--

101/ 102.	Rolnictwo	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce i na świecie wymienia regiony rolnicze w Polsce i na świecie wymienia główne obszary upraw roślin i chowu zwierząt w Polsce i na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa wybranego regionu Polski oraz wybranych państw na świecie charakteryzuje rozmieszczenie upraw i wielkość produkcji głównych ziemiopłodów oraz zwierząt gospodarskich w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych charakteryzuje stan floty rybackiej oraz wielkość połowów w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zróżnicowanie poziomu rolnictwa w Polsce i na świecie oraz podaje jego konsekwencje porównuje produkcję rolniczą Polski z produkcją rolniczą wybranych krajów świata przetwarza zmiany w polskim rolnictwie po wstąpieniu do UE przetwarza stan i perspektywy rozwoju światowego oraz polskiego rybactwa 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ poszczególnych czynników na rozwój rolnictwa w Polsce i na świecie analizuje strukturę przestrzenną upraw w Polsce i na świecie oraz jej zmiany na podstawie danych statystycznych porównuje wielkość produkcji zwierzęcej w Polsce na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych porównuje chów ekstensywny i intensywny analizuje wielkość i strukturę połowów w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia politykę rolną państwa polskiego i wybranych państw świata określa tendencje zmian w pogłowiu zwierząt gospodarskich w Polsce i na świecie prognozuje zmiany w polskim rybactwie związane z uczestnictwem we wspólnej polityce rolnej UE
103/ 105.	Przemysł	<ul style="list-style-type: none"> dokonyuje podziału przemysłu wymienia funkcje przemysłu wymienia czynniki lokalizacji przemysłu wskazuje lokalizację najważniejszych złóż surowców mineralnych w Polsce i na świecie na podstawie mapy tematycznej i danych stat. wymienia rodzaje elektrowni wymienia alternatywne źródła energii wymienia najważniejsze działy przetwórstwa przemysłowego w Polsce i na świecie wskazuje na mapie okręgi przemysłowe świata i Polski 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie obszary występowania zasobów naturalnych w Polsce i na świecie przedstawia rozmieszczenie elektrowni ciepłych, wodnych i innych niekonwencjonalnych w Polsce i na świecie wskazuje dynamicznie rozwijające się dziedziny produkcji przemysłowej w Polsce i na świecie charakteryzuje i wskazuje na mapie specjalne strefy ekonomiczne w Polsce analizuje rozmieszczenie ośrodków high-tech na świecie omawia czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zmiany wielkości wydobycia wybranych surowców mineralnych w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych porównuje wielkość i strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce i innych państwach świata na podstawie danych statystycznych porównuje strukturę przemysłu przetwórczego Polski ze strukturą innych krajów świata opisuje zmiany zachodzące w okręgach przemysłowych Polski i świata 	<ul style="list-style-type: none"> określa miejsce Polski w światowej produkcji przemysłowej ocenia wielkość wydobycia surowców w Polsce i na świecie wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zmian w gospodarowaniu różnymi źródłami energii w Polsce i na świecie omawia procesy modernizacji i restrukturyzacji zachodzące w okręgach przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia stan i perspektywy rozwoju polskiego i światowego przemysłu wydobywczego formułuje problemy energetyki w Polsce i na świecie ocenia perspektywy rozwoju przemysłu zaawansowanej technologii w Polsce i na świecie

106/ 107.	Usługi	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje podziału usług • omawia sieć transportową wybranego państwa oraz Polski • wyjaśnia znaczenie terminu <i>atrakcyjność turystyczna</i> • wymienia walory krajoznawcze Polski i wybranych państw świata • wymienia czynniki warunkujące rozwój turystyki • wskazuje głównych partnerów handlowych Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę usług w gospodarce Polski i innych państw świata • omawia wady i zalety różnych rodzajów transportu • omawia rolę łączności w gospodarce Polski i świata • przedstawia atrakcje turystyczne w wybranym państwie świata i w Polsce • omawia rolę turystyki w polskiej i światowej gospodarce • omawia bilans handlu zagranicznego wybranych państw świata i Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zróżnicowanie sektora usług w Polsce i innych państwach UE • przedstawia uwarunkowania rozwoju i strukturę transportu w Polsce i na świecie • podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności w Polsce i na świecie • porównuje walory turystyczne wybranych państw i Polski • przedstawia współczesne tendencje rozwoju różnych rodzajów turystyki w Polsce i na świecie • porównuje strukturę towarową handlu zagranicznego Polski i wybranych państw świata 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zróżnicowanie udziału poszczególnych rodzajów transportu w przewozach i pracy przewozowej w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych • ocenia zróżnicowanie infrastruktury turystycznej w Polsce i na świecie • przedstawia konsekwencje rozwoju turystyki w Polsce i na świecie • wyjaśnia przyczyny zmian kierunków eksportu i importu Polski po 1990 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia uwarunkowania oraz współczesne tendencje rozwoju różnych środków transportu oraz łączności w Polsce i na świecie • ocenia wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze Polski i innych państw świata • ocenia miejsce Polski w światowym handlu międzynarodowym i przewiduje kierunki jego rozwoju
108/ 109.	Polska w świecie Zróżnicowanie regionalne Polski. Problemy współczesnego świata	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia organizacje międzynarodowe, m.in. te, do których należy Polska • wymienia euroregiony na podstawie mapy • wymienia czynniki wpływające na atrakcyjność inwestycyjną Polski • wymienia kryteria podziału Polski na regiony fizycznogeograficzne • wymienia walory środowiska wybranej krainy geogr. w Polsce • wymienia mierniki poziomu rozwoju społ.-gospod. regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje międzynarodową współpracę w ramach euroregionów oraz miast i gmin bliźniaczych • omawia polskie bezpośrednie inwestycje zagraniczne i podaje ich wartość na podstawie danych statystycznych • charakteryzuje elementy środowiska przyrodniczego wybranej krainy geograficznej na podstawie mapy • przedstawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski i świata • podaje przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje korzyści wynikające z funkcjonowania euroregionów w Polsce • przedstawia nierównomierny napływ inwestycji zagr. w różnych regionach kraju na podstawie mapy • wyjaśnia uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego regionów Polski • omawia przyczyny i skutki globalizacji • podaje przykłady form współpracy międzynarodowej na różnych płaszczyznach 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia działalność Polski w organizacjach międzynarodowych • przedstawia bariery w napływie BIZ do Polski • przedstawia przykłady działań zmniejszających dysproporcje w poziomie rozwoju wybranych regionów Polski • przedstawia ekonomiczne skutki konfliktów na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia społ. i gospodarcze konsekwencje przystąpienia Polski do UE • ocenia znaczenie inwestycji zagranicznych w Polsce • omawia inicjatywy podejmowane w regionie na rzecz jego rozwoju na podstawie źródeł • stosuje różne mierniki do oceny poziomu rozwoju społ.-gospod. państw

110.	Degradacja i ochrona środowiska przyrodniczego w Polsce i na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła zanieczyszczeń w różnych sferach Ziemi wymienia obszary na świecie i w Polsce o największym zanieczyszczeniu środowiska na podstawie map podaje różnice między parkiem narodowym a rezerwatem biosfery rozpoznaje parki narodowe w Polsce i na świecie na podstawie mapy 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje źródła zanieczyszczeń różnych sfer Ziemi wymienia nazwy obszarów ekologicznego zagrożenia oraz klęski ekologiczne w Polsce i na świecie oraz wskazuje te obszary na mapie przedstawia formy ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce i na świecie charakteryzuje walory przyrodnicze parków narodowych w Polsce i na świecie wymienia obszary o różnym stopniu zależności człowieka od środowiska przyrodniczego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny przestrzennego zróżnicowania emisji głównych zanieczyszczeń powietrza na świecie omawia skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń atmosferycznych podaje przykłady restytucji różnych gatunków zwierząt wyjaśnia zasady zrównoważonego rozwoju przedstawia charakterystyczne walory przyrodnicze podlegające szczególnej ochronie w parkach narodowych w Polsce i na świecie na podstawie danych statystycznych i dostępnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska w Polsce i na świecie przedstawia działania międzynarodowych organizacji na rzecz ochrony przyrody w Polsce i na świecie opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie parków narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia stan poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego w Polsce i na świecie wskazuje przykłady zachowań człowieka wobec klęsk ekologicznych ocenia kierunki i skuteczność działań państw na rzecz ochrony środowiska
111/ 112.	Zajęcia przeprowadzone metodą projektu					
113/ 120 (8 h)	Zajęcia terenowe - jednodniowe	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> określa współrzędne geograficzne miejsca obserwacji na pomocą GPS 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> dokonyje pomiaru azymutu za pomocą busoli wyznacza kierunki świata za pomocą busoli określa wysokość bezwzględną za pomocą GPS 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy środowiska przyrodniczego badanego terenu opisuje typy skał badanego terenu na podstawie mapy geologicznej i obserwacji bezpośredniej 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> opisuje elementy środowiska przyrodniczego badanego terenu określa sposoby użytkowania ziemi w pobliżu miejsca obserwacji 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związki zachodzące pomiędzy elementami środowiska przyrodniczego a użytkowaniem ziemi na badanym obszarze
Łączna liczba godzin w klasie drugiej, trzeciej i czwartej Technikum Nr 4 (poziom rozszerzony) – 240 h.						